

הנוסע בזמן מאוחר בערב שבת נקרא פושע - שיעור 492

השיעור בא רק לבאר הענין של מי שהחשיך בדרך ולא לפסוק על המעשים שנעשה בשכוע הקודם דעל זה צריך פוסק

I. נסיעה בקאר או באָס ערב שבת בזמן מאוחר דיש חשש שלא יבא קודם השקיעה שמעתי מפי רב משה ביק בשנת תש"מ דמי שנוסע בקאר ע"ש בזמן מאוחר ובפרט כיום שירד שלג גדול נקרא פושע מ"מ אמר לי שיכול לנסוע אפילו בשבת בעצמו במצב blizzard דהוי סכנה אמנם יש חיוב לפרסם לרבים שזה פשיעה ולא אונס ולכן מי שנוסע במכונית ויש חשש שתתקלקל המכונית או יש חשש פגיעה בין שתי מכוניות ועוצרים הנסיעה באותה המסלה (וזה מעשים בכל יום) וכ"ש בנסיעה בבאס צריך לנסוע בזמן מוקדם מאד דאם לאו נקרא פושע

II. אם יש איסור לנסוע ערב שבת למקום רחוק עיין בשבת (י"ט) דבמקום קרוב כמו מצור לצידון מותר להפליג אפילו בע"ש בבוקר מפני שאפשר לבא שם כשיש רוח טוב קודם השבת ולכן אפילו אם עתה אין רוח טוב יכול לסמוך שיהיה רוח טוב (מג"א רמ"א - ה ובכ"י) ואם אח"כ לא יהיה רוח טוב ולא יבא קודם השבת אין בכך כלום כיון דבהיתר נכנס (מ"ב י"א וערוך השלחן ט) אפילו לדבר הרשות וכ"ש לדבר מצוה וכל זה מדינא אבל לעשות זה למעשה אינו נכון לשום עצמנו במצב שקרוב מאד שיכשל באיסור שבת לכן ודאי צריך שלא לאתר ולצאת בזמן מוקדם מאד ועיין ברמ"א (רמ"א - ד) דנסיעה לראות פני חבירו חשוב דבר מצוה ולא דבר רשות וע"ע במג"א (י"ז) דצריך מצוה גמורה ואפשר להיות בקרוביו בשבת חשוב מצוה גמורה של עונג שבת ומ"מ רק בזמן מוקדם מאד

III. מי שהוא רחוק מביתו בקאר קודם השקיעה ואפילו הוא במקום ישוב ישראל אולי יש לומר לנכרי להוליכו לביתו משום דאין שבותים בבין השמשות אם הוא דבר שצריך הרבה (ע"ז - ה) ודוקא אם אינו יכול לילך ברגליו וגם יבוא קודם הלילה אבל אם יבוא אחר צאת הכוכבים נמצא שהמלאכה נעשה בשביל הישראל כלילה ממש ואין להתיר וצריך לשבות בישוב ישראל וע"ע בשו"ת השיב משה (י) ובשו"ת ארץ צבי (ק"ז) דאם איסור אמירה לנכרי משום דברו דבר ולא משום שליחות יש מקום להתיר בצירוף שיטת בעל העיטור אמנם אף לבעל העיטור לא התיר רק אמירה לנכרי (במקום מצוה אפילו באיסור תורה) ולא שאר שבותים שהישראל עושה בעצמו כמו שכירות פועל (הנהג) דלשכור פועל אסור אף כשאינו מזכיר לו סכום מעות (בה"ל ע"ז ד"ה ודוקא) ועיין ברמ"א (ע"ז - ג) שיש מקילין גם בזה מ"מ אפשר זה נחשב שנהגה ממלאכת שבת מהנאה ישירה וגם יש חשש זילזול שבת לכן אין להתיר ואם יש איסור תחום שבת אסור אמנם אם יש שם אנשים הרבה אולי יש לסמוך על הר"ן בשם בעל העיטור דנחשב למכשל דרבים (מ"ב רע"ז - כ"ה) בצירוף המקילין דאין בו איסור תחום ואבאר

IV. האיסור של תחום שבת - הנוסע בבאס או ברכבת כמו public transportation ולא הגיע למקומו עד אחר שנכנסה השבת ואינו יכול לרדת להלוך ברגליו לכאורה אין איסור אמירה לנכרי בזה וגם אין איסור הנאה ממלאכת נכרי דנכרי אדעתיה דרובא עביד (שו"ע רע"ז - ז) ולכן מותר ללכת בבאס או ברכבת למקומו ודוקא אם אין כאן איסור תחום שבת ואיברא דעת הרשב"ם והר"י והרייצב"א בתוספות (עירונין פ"ג) דאין איסור רק כשהוא יוצא חוץ לתחום בפועל ובכחו אבל אם הוא יושב בספינה או ברכבת או בבאס אין בזה איסור תחום שבת אמנם דעת הרי"ף והרא"ש דאנו מצווים להשאר בתוך התחום ולכן היושב בבאס שהולך חוץ לתחום עובר על תחום שבת ואפשר בנ"ד יש להקל וצריך שאילת חכם ויש מקום להקל דיש אומרים דתחומין של י"ב מיל דרבנן וכן עיקר (מ"ב תע"ז - ח - ט) וספק דרבנן להקל ובפרט לצרכי רבים ועיין בהרמב"ן (עירונין פ"ג: ד"ה ומעטה) דיושב בספינה אינו קרוי הילוך לענין תחום שבת וכ"כ האג"מ (ה - כ"ח - ה)

ועיין ברמ"א (רמ"א - ב) דאם יצא בהיתר אין איסור תחומים ועיין במ"ב (רמ"א - ב - ו) דלא גזרו תחומין דרבנן כשהוא לדבר מצוה

V. **ואפשר אסור לצאת מהאוטו ד' אמות** אחר שיגיע לביתו משום תחום שבת ורק אם יכנס לביתו בתוך ד' אמות מותר ללכת בביתו דכל ביתו חשיב כד' אמות ולכאורה יש כמה צדדים להקל - דיש אומרים דבדרך הילוך אינו קונה שביתה (בה"ל ת"ה) ועוד די"א דתחומין של י"ב מיל דרבנן וכן עיקר (מ"ב תע"ו - ט ות"ד - ז וערוך השלחן 3) ועוד די"א דאין תחומין דאורייתא בכרמלית (נתיבות שבת ל"ט - הטרה ה) וא"כ למ"ד שאין לנו בזה"ז רה"ר דאורייתא אין תחומין מן התורה אפילו יותר מי"ב מיל ועוד די"א דרק היציאה חוץ מי"ב מיל הוא אסור מן התורה ולא ההילוך יותר מד' אמות ולכן הוא רק איסורי דרבנן ואין כבוד הבריות לישון ברחוב לפני ביתו וגם יש חשש סכנה בלילה ומסתברא יש להקל

VI. **מי שהחשיך בדרך וכבר לילה והוא בישוב נכרים** שיש חשש סכנה צריך להתאכסן בבית מלון ולא אצל גוי פרטי דסתם גוים עלולים על רציחה (י"ד קג"ג - 3) ואם אין שם בית מלון רשאי לנסוע ע"י נכרי לעיר הקרובה שבני ישראל דרים שסכנה להשאר ברחוב או בקאר כל הלילה ואם ביתו יותר קרובה יחזור לביתו ע"י נכרי ואם אין לו עצה אחרת דאין יכול לילך ברגליו וגם יש סכנה ללכת יובילו עצמו לביתו באוטו שלו

VII. **היוצא מדברינו** דמי שנוסע בקאר או באס בזמן מאוחר דהיינו אם יהיה המסלה סתום וכדומה יבא אחר השקיעה נקרא פושע מ"מ מה לעשות אח"כ תלוי בכמה דברים (c) אם יבא בכין השמשות יש מקום להקל ע"י נכרי ואם יש איסור תחום שבת בכיה"ש יש מחלוקת בדבר עיין במלכים אמניך (דף ק) ולכן יש מקום להקל מטעם ספק ספקא (b) ואם צריך לפנות מן הדרך ולן במלון קודם השקיעה לכאורה מחויב מדינה אמנם הכל תלוי בהמצב דאם על הבאס קטנים מאד או זקנים או חולים וכדומה דאינם יכולים להיות במלון אלא בצער גדול יש מקום להקל ומ"מ מדינה צריך לסור מן הדרך למקום המשומר הראשון וסוף דבר צריך לדע דהאיסור של זלזול כבוד שבת הוא חמיר מאד וצריך לחפש מאד איך למעט הזלזול שבת וזה העיקר ועוד העיקר הגדול הוא לנסוע בזמן מוקדם מאד

VIII. **להוסיף נר** ובנידן דיין דנקרא פשיעה צריכה להוסיפה נר

IX. **בפנה מן הדרך ולן במלון קודם השקיעה** עיין בספר יושב אהל (פרק ה) דמוטב שיתפלל מיושב בהקאר אם הוא אינו הנהג מפני שטרוד על עיכוב דרכו (ד"ז - ז) בשבת אם אין שם אפילו אחד שיודע נוסח תפלת שבת יאמר הג' ראשונות והג' אחרונות ויזכיר שהשי"ת נתן לנו את השבת ושהוא יום מנוחה ויאמר זה באיזה נוסח (מ"ב ס"ח - ב) ועדיף שיקדש על בקבוק יין מלקדש על כוס נייר (אג"מ ג - ל"ט) וב' פרוסות הפת סגי כדיעבד ללחם משנה ולשיטת הגאונים שהביא השו"ע (רע"ג - ה) שאם שחה רביעית יין של קידוש זה נחשב לקידוש במקום סעודה (אג"מ ז - ס"ג) ויכול לברך על פת פלטר למי שנוזהר תמיד ואם יש לו יין ופת הבא בכסנין מברך עליו המוציא ויכול ג"כ לקדש עליו (אג"מ ב - קנ"ה) ואם אין לו שום משקה או דבר אחר לקדש עליו אין צריך להמתין אלא רק ממדת חסידות ובנ"ד הוי ביטול מצות עונג שבת ועיין בשו"ע (רנ"ו - ג) ובערוך השלחן (רנ"ו - י"ד) ובמ"ב (כ"ה) ולכאורה ה"ה בנ"ד וא"צ עירוב חצירות וקידוש כבוקר קל הרבה מקידוש הלילה וגם קל אפילו מהבדלה (רע"ב - י"ה) ואין להדליק נרות אחר השקיעה ואין לברך על נר חשמל ואם פתיחת הדלת ע"י חשמל ואין לו עצה אחרת להכנס יכול לומר לנכרי לפתוח הדלת ואם ישראל מומר נכנס יש לתלות שהוא שוגג כתינוק שנשבה וא"כ הוי מעשה שבת בשוגג (מ"ב שי"ח - ז) וע"ע באג"מ (ה - כ"ח - כ"ה) ויש עוד כמה וכמה שאלות שרוב אנשים אפילו ת"ח אינם יודעים לפשטן ולכן אפילו אין איסור ברור לצאת ע"ש מאוחר מ"מ יש ענין גדול שלא יכשל בכמה איסורים